

Metodický portál

[O portálu](#) | [Projekt](#) | [Pro média](#) | [Pravidla](#) | [Pro autory](#) | [Partneři](#) | [RSS](#) | [Statistiky](#) | [Kontakty](#)

Uživatel nepřihlášen | [Přihlásit](#)

[Registrace](#) | [Zapomenuté heslo](#)

v modulu Články

na portále

- [Titulka](#)
- [Články](#)
- [DUM](#)
- [Odkazy](#)
- [AudioVideo](#)
- [Wiki](#)
- [Diskuze](#)
- [Blogy](#)
- [Digifolio](#)
- [E-learning](#)
- [EN](#)
- [Profil Škola21](#)
- [EJP](#)

- [Předškolní vzdělávání](#)
- [Základní vzdělávání](#)
- [Základní umělecké vzdělávání](#)
- [Speciální vzdělávání](#)
- [Gymnaziální vzdělávání](#)
- [Odborné vzdělávání](#)
- [Jazykové vzdělávání](#)
- [Neformální vzdělávání](#)

[Na začátek článku](#)

[Titulka](#) > [Modul články](#) > [základní vzdělávání](#) > Zahraniční geografická kurikula, standardy a

...

Zahraniční geografická kurikula, standardy a příklady hodnocení v roce 2012

Autor: [Jaroslav Vávra](#)

Anotace: Článek se zaměřuje na aktuální stav (rok 2012) geografických kurikul, standardů a hodnocení těchto standardů v USA, v UK a v Německu. Tento rok vyšlo druhé vydání US Standardů geografie i s návrhem na

evaluaci, diskutuje se nad novým geografickým kurikulem v Anglii/Walesu a vyšlo druhé vydání geografického kurikula v Německu i s návrhy na hodnocení.

Obor příspěvku: Zeměpis (geografie)

Klíčová slova: [geografické vzdělávání](#), [geografická gramotnost](#), [geografické kurikulum](#), [geografické standardy](#)

Úvod:

David Lambert (2009) napsal velmi pozoruhodné věty v době, kdy bylo geografické vzdělávání v Anglii potlačované a vytlačované z povinných předmětů střední školy. Ten citát zní: „*Odlíšným pohledem na svět se neustále ujišťujeme, že geografie do kurikula patří. Tento svět se však neustále mění a geografické kurikulum také.*“

Končící rok 2012 byl velmi plodný na nová či revidovaná kurikula v USA, v UK (Anglie) a v Německu. Tímto textem navazujeme nejen na zde již publikované texty J. Herinka (2009), které se týkají geografických kurikul ve Finsku, Kanadě, Skotsku, Maďarsku a Slovinsku, ale také na dřívější texty o britském (přesněji anglickém a welšském) kurikulu (Vávra 2006) a na návrh revidovaných amerických Standardů geografického vzdělávání (Vávra 2009). V dříve uvedených textech čtenář najde i odkazy na první texty o amerických Standardech v České republice např. od A. Matouška, A. Michálka nebo A. Hynka.

Text článku:

Americké Standardy s příklady hodnocení „*Geography for Life*“, 2. vydání

V mezinárodní komunitě, která se věnuje geografickému vzdělávání, byla od roku 2009 (Downs, et al., 2009) očekávána revize, přesněji druhé vydání amerických Standardů *Geography for Life* (Downs, et al., 2012). První vydání (Bednarz, et al., 1994) se připravovalo zhruba 10 let a doba práce na druhém vydání byla snad o něco kratší. Očekávání zvýšila i prezentace o Standardech na konferenci Mezinárodní geografické unie (IGU) v Kolíně nad Rýnem koncem srpna 2012, kterou předvedli dva američtí odborníci na geografické vzdělávání – S. Bednarz a J. Stoltman. Oba zástupci ohlašovali vydání Standardů na začátek listopadu 2012. Vyšly již říjnu.

V návrhu druhého vydání (Downs, et al., 2009) se zdůrazňovala stručnost a jasnost tohoto dokumentu, aby i neobeznámený rodič či žák dostal srozumitelnou informaci, jakého cíle a jaké úrovně se má na určitém stupni dosáhnout, tedy nejen obsahový standard, ale také evaluační. Výbor pro druhé vydání Standardů deklaroval tři cíle: 1) udržet kontinuitu mezi prvním a druhým vydáním, 2) zajistit relevanci nového vydání vůči žákům/studentům, učitelům a tvůrcům kurikula, a 3) vytvořit flexibilní a uživatelsky příjemnou podobu nového vydání. Poznamenáváme, že Standardy se týkají třináctiletého vzdělávání (K-12) před vstupem na vysokou školu.

Autoři Standardů výslovně uvádějí, že první vydání bylo koncipováno tak, aby poskytlo oporu pro ty, kteří nejsou obeznámeni s oborem, proto také kniha o více než 270 stranách. Druhé vydání podporuje „používání geografie“. Proto důraz na přístupy, znalost geografického obsahu a geografických dovedností. Druhé vydání má 117 stránek. Je to materiál, který je oporou pro učitele, kteří jsou odborně připravení, zdatní a kompetentní.

Nové Standardy se zaměřují na schopnost myslet a komunikovat matematicky a vědecky (Downs, et al., 2012 s. 7). Autoři zdůvodňují zaměření nových Standardů na geografickou gramotnost. Ta má podporovat a zvyšovat ekonomickou konkurenceschopnost, zachovávat kvalitu života, ochranu prostředí a zajišťovat národní bezpečnost.

Standardy se zaměřují na geograficky zasvěceného jednotlivce (*geographically informed person*), který chápe smysl prostorového uspořádání věcí na zemském povrchu. Taková osoba chápe vztahy mezi lidmi, místy a prostředími (plurál!), používá geografické dovednosti a využívá prostorové a ekologické přístupy v životních situacích. Cílů se dosahuje díky faktickým znalostem/vědomostem, mentálním mapám, geografickým nástrojům a způsobům myšlení. Tedy na prvním místě je smysl/význam geografického vzdělávání, který se následně promítá do cílů!

V prostorovém přístupu autoři Standardů poukazují na to, že historie se zaměřuje na časovou dimenzi lidské zkušenosti (čas a chronologie), zatímco geografie se zabývá prostorovou dimenzí lidské zkušenosti (prostor a místo). V ekologickém přístupu autoři tvrdí, že Země je složená z životných a neživotných složek, které se navzájem ovlivňují ve složitých ekologických vztazích, které se vyskytují v rozmanitých úrovních. Lidé jsou v ekosystémech součástí interaktivních a vzájemně závislých vztazích a jsou jedním z mnoha druhů, které představují životnou součást Země.

Ve Standardech se věnuje pozornost nejen tomu CO (geografickému obsahu), ale také JAK (učení). Zmiňují se tři přístupy, které se ve Standardech používají: horizontální (*alignment*), vertikální (*scaffolding*) a intelektuální schopnosti/dovednosti (*intellectual skills*). Vodorovný přístup se týká tří hodnocených úrovní (4., 8., 12. ročník), a to jak v rámci/uvnitř jednotlivých Standardů, tak také mezi Standardy navzájem. Vertikální přístup se týká mezi uvedenými úrovněmi (4., 8. a 12. ročník). O scaffoldingu více například viz [Tejkalová \(2010\)](#). V obou případech/přístupech je cílem vybudovat strukturu, které je integrovaná, kumulativní a progresivní.

Intelektuální schopnosti/dovednosti jsou reprezentované slovesy podobně jako v revidované Bloomově taxonomii (více Vávra, 2011).

Tabulka 1 Porovnání kognitivní dimenze/Intelektuální schopnosti/dovednosti

Kognitivní dimenze (Anderson, et al., 2001)	Intelektuální schopnosti/dovednosti (Downs, et al., 2012)
Zapamatovat	Identifikovat
Porozumět	Charakterizovat/popisovat
Aplikovat	Konstruovat
Analyzovat	Analyzovat
Hodnotit	Vysvětlovat
Vytvářet	Hodnotit

Největší změny podle autorů Standardů dosáhly dva Standardy (1 a 8). První má tuto podobu: „*Jak používat mapy a další geografická zobrazení, geoprostorové technologie a prostorové*

myšlení k pochopení informací a jejich využívání v komunikaci“ a osmý „Charakteristika a prostorové rozmístění ekosystémů a biomů na Zemi.“ Zvýrazněny jsou změny či doplnění vůči prvnímu vydání. Reflektují nejvýraznější změny ve společnosti v oblasti geografického vzdělávání.

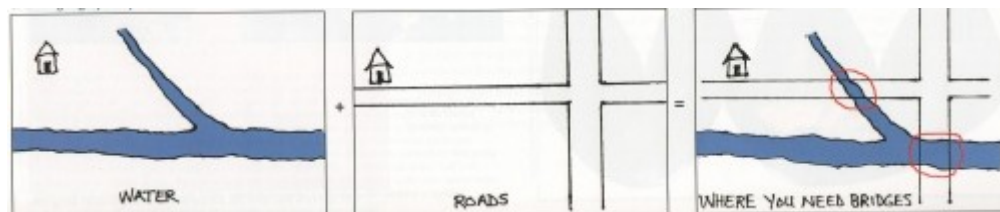
Výrazná změna v novém vydání Standardů je v hodnocení, které je součástí tohoto vydání. Každý standard obsahuje úvodní esej, dále povinné znalosti, povinné dovednosti a vzorové příklady. Standardy jsou doplněné glosářem povinných pojmů. Uveďme v krátkosti alespoň toto. V glosáři se objevují teorie, např. demografický přechod, teorie centrálních míst, Weberova teorie nejnižších nákladů, koloběh vody, planetární cirkulace vzduchu a mořských proudů a další. Používané jednotky jsou místa (*place*) a regiony. Uváděná je absolutní a relativní lokace (poloha). V přehledu chybí krajina (*landscape*).

Standardy jsou velmi dobře podporované webovými stránkami již od prvního vydání. Ty byly na stránkách National Geographic v sekci o geografickém vzdělávání nazvané Xpedition. Vyznačovaly se velmi přehledným a uživatelsky příjemným uspořádáním, kde bylo možné například dohledat a použít krátké videosekvence, jako například pohyb mořských vln, pohyb plachetnice ve směrovaném proudění vzduchu. Nové druhé vydání již naznačuje ve webové části National Geographic, pojmenované Education, pokračování v tomto trendu.

Jako ukázkou volíme Standard 1: Jak používat mapy a další geografické reprezentace, geoprostorové technologie a prostorové myšlení k tomu, abychom byli schopni rozumět informacím a dovedli o nich mluvit.

Úloha zní, kde jsou potřeba postavit mosty. Vzorový příklad.

Obrázek 1 Kde je potřeba postavit mosty?

Autor díla: Downs et al. 2012, s. 25

Obrázek vlevo ukazuje situaci (vrstvu), kde se do většího toku vlévá menší, a ukazuje polohu domu, který bude v dalších obrázcích (vrstvách) sloužit jako referenční bod. Na obrázku uprostřed je druhá vrstva, na které jsou znázorněné cesty, a opět poloha domu. Na obrázku vpravo dochází k překrývání obou předchozích vrstev (dům jako referenční bod) a jejich uspořádání umožňuje hodnotit vztah mezi daty obou vrstev. Z této situace je pak možné odvodit, kde jsou místa pro výstavbu mostů (vyznačeno kroužky).

Návrh anglického geografického kurikula „A Different View“

Již výše zmíněný D. Lambert (2009) je autorem manifestu geografického vzdělávání v Británii, který nese název „Jiný pohled“ (*A Different View*). Klade si dvě otázky a odpovídá si na ně:

Co je odlišný pohled? Odlišný pohled chápe Lambert jako vyjádření, čemu věříme, jaké jsou naše priority a zájmy. To je hlavní a přesvědčivý důvod podle Lamberta pro uplatnění geografie ve vzdělávání. Podle něho je jen málo věcí, který by byly tak zásadní a podstatné jako učení o tom, co je „Země jako náš domov“.

Proč zrovna takový pohled? Jiný/odlišný pohled je podle Lamberta znovu a znovu se opakujícím ujištěním, že geografie do kurikula patří. Avšak svět se mění a také kurikulum.

V roce 2012 probíhala v Anglii a Walesu diskuse nad navrhovaným geografickým kurikulem, které zaštiťuje The Geographical Association v Sheffieldu, která vychází z uvedeného Lambertova Manifestu. Při vytváření kurikula se zdůrazňuje propojení oboru (geografie), pedagogiky a hodnocení.

Na webových stránkách Geografické asociace najdeme dokument nazvaný *The Geography National Curriculum, GA Curriculum Proposals and Rationale* (2011) o geografickém obsahu, který je navrhovaný ve struktuře místo – prostor – prostředí – geografické zkoumání. Kurikulum cílí na znalosti (*knowledge*) základní – obsahové – procedurální. Geografické znalosti kromě obsahu mají rozvíjet kontext, pojmy a dovednosti.

Pro britský zeměpis je charakteristický způsob výuky světových regionů. V návrzích se tento trend potvrzuje. V tématu „Širší svět“ (KS2: 11letí) se doporučuje učit přehled o kontinentech a oceánech zkoumáním dvou až tří států a hlavních charakteristik, například tropické/polární klima, oblasti přírodních rizik a další. Pro 14leté (KS3) se doporučuje ve „významných místech světa“ lokalizovat významná místa světa a propojovat je s hlubšími znalostmi a chápáním alespoň jedné velké země nebo regionu, které jsou významné v současném světě (např. USA, Čína, Střední Východ, Jižní Afrika). V dalším tématu „Chápání vzájemných vztahů ve světě“ jde o chápání podobnosti, včetně hlubšího studia, výrazně jiných států s odlišnými kulturními, sociálními, ekonomickými nebo environmentálními charakteristikami, např. Indie, Afghánistán, státy Střední Ameriky, středoasijské republiky.

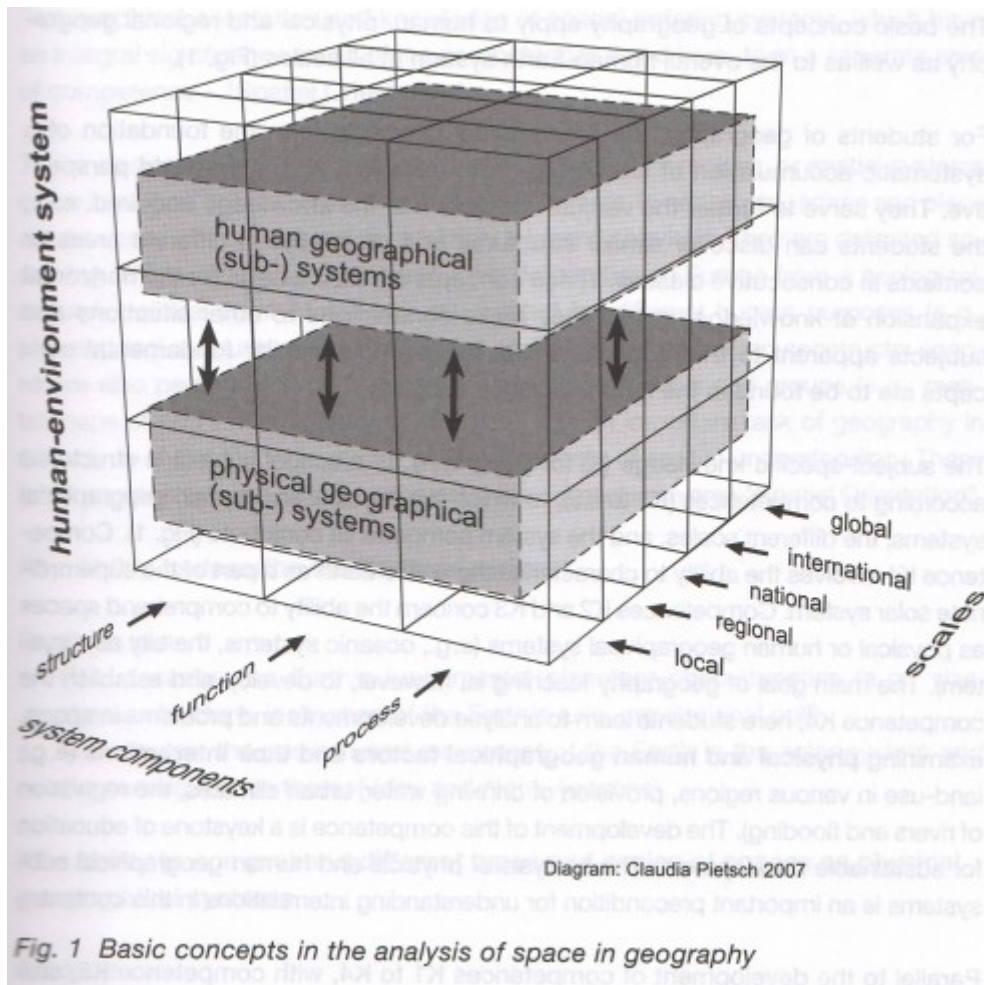
Na rozdíl od amerických Standardů Britové zahrnují do výuky zeměpisu krajinu (*landscape*) v tématu „Měnící se krajina v UK“, a to ve dvou prostředích – ve fyzickém a v urbánním. V prvním se žáci ve stupni KS3 seznamují s faktory, které ovlivňují krajinu v regionu nebo malé oblasti v UK, např. region na pobřeží, horský či v říčním údolí. V urbánním prostředí jde o studium procesů změn a podmínek změn, které mají vliv na městské čtvrti nebo celé město.

Součástí návrhu je opět hodnocení. Hodnocení je zaměřené na kontextuální znalosti, charakteristiku/popis uspořádání (*pattern*) místa, regionu, podmínek a časového vývoje. V hodnocení procedur a dovednosti se tvůrci kurikula orientují na zaznamenávání dat, sledování změn a používání a vytváření map.

Německé Vzdělávací standardy v geografii pro 15leté až 16leté s ukázkovým hodnocením

Německé Standardy geografického vzdělávání procházejí vývojem, který mohou dokumentovat dvě práce (Kulke, 2007 a Hemmer, 2012). V obou je prezentovaný stejný model základních konceptů v analýze prostoru pro žáky 10. ročníku školní docházky.

Obrázek 2 Základní koncepty geografie v analýze prostoru

Autor díla: Hemmer, 2012, s. 11

Dominující jsou dva geografické subsystemy, fyzický/přírodní a humánní, které jsou ve vzájemné interakci, které lze dále analyzovat v systémových složkách (struktura, funkce a proces) a v různých měřítkách (lokální až globální).

Standards jsou chápány jako oblast kompetencí „znalostí oboru“. Zdůrazňuje se přínos geografie do vzdělávání: „*Geograficky a vědecky relevantní jevy a procesy, jako jsou globalizace, klimatické změny, zemětřesení, záplavy a bouře, stejně jako změny počtu obyvatel, migrace, disparity a konflikty, které se týkají zdrojů, ovlivňují mnoho aspektů, které se týkají našich životů a našich společností na planetě Země.*“

Pokud se týká přírodovědné části geografie, zdůrazňuje se percepce a porozumění přírodním jevům, dále zjišťování pomocí specifických metod, které se používají v přírodních vědách, jejich aplikace a zároveň i uvědomění si jejich limitů. Ve vzdělávání v sociálních vědách jde podle autorů německých Standardů o porozumění sociálním, politickým a ekonomickým událostem (*events*), strukturám a procesům; počítá se také se znalostmi metodologie sociálních věd.

I v tomto dokumentu se zdůrazňuje výjimečné postavení zeměpisu v kurikulu, které se týká prostorových aspektů a propojení znalostí z přírodních a sociálních věd. Geografie tak podle autorů spojením mezi těmito vědními oblastmi a vzděláváním.

Německé kurikulum se od amerického a britského liší silným důrazem na kompetence. Nejlépe jejich uspořádání a význam ukáže následující tabulka:

Tabulka 2 Kompetence a jejich charakteristika v německém kurikulu (Hemmer, 2012, s. 9)

Kompetence	Základní charakteristika kompetence
Oborové znalosti (K)	Schopnost rozumět prostorům v různých měřítkách jako psychickým a humánním geografickým systémům a analyzovat vzájemné vztahy mezi člověkem a prostředím
Prostorová orientace (SO)	Schopnost orientovat se v prostoru (topografická orientace, kompetence čtení map, orientace v reálných prostorech a reflexe prostorových percepce)
Sběr dat / metody (M)	Schopnost sbírat a hodnotit geograficky a prostorově vědecky relevantní informace v reálném prostoru a v médiích a rovněž v geografii charakterizovat kroky při sběru informací
Komunikace (C)	Schopnost rozumět geografickým informacím, vyjadřovat a prezentovat je a následně vhodným způsobem o nich diskutovat s ostatními
Hodnocení (E)	Schopnost hodnotit prostorové informace a problémy, informace z médií a geografické vhledy z hlediska určitých kritérií a v kontextu s existujícími hodnotami.
Jednání (A)	Schopnost a ochota jednat v různých situacích podle přírodních a sociálních podmínek

Pozn.: důrazně se v překladu držíme předlohy *social a human*. Významy jsou odlišné od významů v anglickém a americkém kurikulu.

Dále je celý dokument strukturovaný do Oborových znalostí (K), v nich jsou jednotlivé standardy, které musí žáci zvládat geograficky/geovědecky. Oborových kompetencí (K) je pět:

1. Schopnost charakterizovat Zemi jako planetu
2. Schopnost porozumět odlišným typům a měřítkům prostoru jako přírodní geografické systémy
3. Schopnost porozumět odlišnými typům a měřítkům prostoru jako humánní geografické systémy
4. Schopnost analyzovat humánně environmentální vztahy v různých typech a velikostem prostorových rozdělení
5. Schopnost analyzovat odlišné typy a měřítka prostorů ve vztahu k určitým problémům.

O důrazu na stručnost a výstižnost tohoto dokumentu svědčí počty následujících charakteristik kompetencí: prostorových kompetencí (SO) je 5, kompetence sběru dat / metod (M) jsou 4, kompetence ke komunikaci (C) jsou dvě, kompetence k hodnocení (E) jsou čtyři a kompetence k jednání jsou čtyři.

Oborové znalosti se hodnotí na třech výkonnostních úrovních: 1) reprodukce, 2) nové uspořádání a transfer a 3) reflexe a řešení problémů)

Shrnutí

V uvedeném textu jsme se zaměřili na nejnovější podoby národních geografických kurikul v USA, v UK a v Německu. Je zřejmé, že odborníci v těchto státech velmi intenzivně na kurikulu pracují, o jeho podobě se diskutuje a je doplňované příklady či ukázkami hodnocení. V kurikulu se zdůrazňuje jak oborový obsah (CO), tak také postup, JAK dosáhnout a jak hodnotit požadované výkony/výsledky.

U hodnocených kurikul se zdůrazňuje stručnost, jednoznačnost a srozumitelnost. Uvedená národní kurikula reflektují geografické myšlení. Americké a německé kladou důraz na vědeckost a matematické myšlení (USA). Německé geografické kurikulum zdůrazňuje geovědecké kompetence. Britský přístup zdůrazňuje jiný pohled na svět, tedy osobní perspektivu, která v předešlých dvou národních kurikulech není zvláště výrazná, ale v zaměření na mentální (kognitivní) mapy je jasně patrná.

Předložený text si klade také za cíl nabídnout možnost srovnat dosaženou úroveň stavu národních geografických kurikul uvedených států s dosaženým stavem českého geografického kurikula a českých evaluačních standardů.

[1] - ANDERSON, Lorin W; KRATHWOHL, David R. *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing*. New York : Addison Wesley Longman, Inc., 2001. 302 s. ISBN 0-8013-1903-X.

[2] - BENDARZ, Sarah W. *Geography for Life. National Geography Standards 1994*. Washington, D.C. : National Geographic Research & Exploration, 1994. 272 s. ISBN 0-7922-2775-1.

[3] - DOWNS, Roger M. et al. *Geography for Life: National Geography Standards*. 2. vydání. Washington, D.C. : National Council for Geographical Education, 2012. 117 s. ISBN 978--41-2361-8841.

[4] - DOWNS, Roger M. et al. *Geography for Life. National Geography Standards*. 2009. [cit. 2012-11-4]. Dostupný z WWW: [\[http://www.ncge.org/files/public/draft_standards_r...\]](http://www.ncge.org/files/public/draft_standards_r...).

Citace: [5] - HEMMER, Ingrid. *Educational Standards in Geography for the Intermediate School Certificate with sample assignments*. 2. vydání. Bonn : Deutsche Gesellschaft, 2012. 91 s.

[6] - KULKE, Elmar. *Educational Standards in Geography for the Intermediate School Certificate*. 2009. [cit. 2012-11-4]. Dostupný z WWW: [\[http://www.geographie.de/docs/geography_education....\]](http://www.geographie.de/docs/geography_education....).

[7] - LAMBERT, David. *A Different View. A manifesto from the Geographical Association*. Sheffield : The Geographical Association, 2009. ISBN 978-1-84377-242-2.

[8] - TEJKALOVÁ, Lenka. *Postavte žákům lešení! aneb jak na scaffolding v hodinách CLIL a nejen tam*. 2010. [cit. 2012-11-4]. Dostupný z WWW: [\[http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/9797/POSTAVTE-ZAKU...\]](http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/9797/POSTAVTE-ZAKU...).

[9] - VÁVRA, Jaroslav. *Proč a k čemu taxonomie vzdělávacích cílů?*. 2011. [cit. 2011-9-14]. Dostupný z WWW:

[\[http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/11113/proc-a-k-cem...\]](http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/11113/proc-a-k-cem...).

Anotované odkazy: Příspěvek nemá přiřazeny žádné anotované odkazy.

Přiřazené DUM: Příspěvek nemá přiřazeny žádné DUM.

Přiřazené aktivity: Příspěvek nemá přiřazeny žádné aktivity.

-

INFO

Publikován: 17. 12. 2012

Zobrazeno: 734krát

Profil autora

[Další články autora](#)

[Profil autora](#)

Hodnocení příspěvku

Hodnocení týmu RVP:

Hodnocení uživatelů:

Hodnotit články mohou pouze registrovaní uživatelé.

1 uživatel

1 uživatel

zatím nikdo

zatím nikdo

zatím nikdo

[Přidat do oblíbených](#)

Jak citovat tento materiál

Doporučte materiál

Licence

Všechny články jsou publikovány pod licencí Creative Commons.

Komentáře

1. **Autor:** Recenzent1 **Vloženo:** 17. 12. 2012 10:43

Zajímavý a inspirativní příspěvek, i když vzhledem k aktuálnosti daného tématu bych si představoval prezentaci více konkrétních příkladů z hlediska využití v rámci tvorby českého geografického standardu. Přece jen v příspěvku převažuje "pouze" popis změn v rámci jednotlivých zahraničních kurikul. Nejsem si jist, zda Metodický portál je tím pravým prostředím pro prezentaci dané problematiky v této podobě. Nejčastější návštěvníci (učitelé ZŠ a SŠ) by v příspěvku určitě uvítali prezentaci více konkrétních ukázkových úloh a příkladů

hodnocení. Povinně by si článek měli přečíst odpovědní lidé na MŠMT. Ti, kteří koncipují a odpovídají za podobu českých standardů.

Portál www.rvp.cz byl součástí projektu Metodika II. Tento projekt byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.